

Talousarvion ja -suunnitelman laadintaohje vuosille 2027–2030

jakelu: palvelualueet ja tytäryhtiöt

Kunnanhallituksen alustava talousarviosuunnitelma

- Palvelualueiden esittämän kehyyksen toimintakate -65,5 milj. euroa on 7,7 % vuoden 2026 muutettua talousarviota heikompi. Vuoden 2026 tilinpäätösennusteeseen nähden toimintakate heikkenee 8,0 %.
- Verotulojen ennakoitaan kasvavan 1,1 %, vuoden 2026 talousarvioon verrattuna, ollen yhteensä 57,3 milj. euroa.
- Valtionosuuksien arvioidaan laskevan. Valtionosuudet arvioidaan olevan 13,4 milj. euroa.
- Vuosikate on 5,9 milj. euroa, 281 € / asukas.
- Suunnitelmajoistojen määrä 8,7 miljoonaa euroa.
- Palvelualueiden esittämän kehyyksen mukainen tilikauden tulos on arviolta -2,8 milj. €.
- Bruttoinvestointien määrä on 9,1 miljoonaa euroa.
- Kunnan lainakanta on vuoden 2027 lopussa 68,2 milj. euroa, ollen asukasta kohden 3 244 euroa.

Ulkoisen ja sisäisen kehys yhteensä

Ulkoiset ja sisäiset

	MTA 2026	TA Kehys palvelualueiden esitys 2027	Muutos %
KOKO KUNTA, vain ulkoiset			
TOIMINTATUOTOT	12 239 707	7 723 744	-36,9
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	124 000	199 000	60,5
TOIMINTAKULUT	-73 168 174	-73 395 266	0,3
TOIMINTAKATE	-60 804 467	-65 472 522	7,7
KOKO KUNTA, ulkoiset ja sisäiset			
TOIMINTATUOTOT	32 736 141	27 285 334	-16,7
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	124 000	199 000	60,5
TOIMINTAKULUT	-93 664 608	-92 956 856	-0,8
TOIMINTAKATE	-60 804 467	-65 472 522	7,7
HALLINTOPALVELUT			
TOIMINTATUOTOT	6 203 152	1 772 113	-71,4
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN		72 000	
TOIMINTAKULUT	-13 635 087	-13 636 156	0,0
TOIMINTAKATE	-7 431 935	-11 792 043	58,7
SIVISTYS JA HYVINVOINTIPALVELUT			
TOIMINTATUOTOT	3 462 704	3 304 914	-4,6
TOIMINTAKULUT	-59 851 559	-59 618 553	-0,4
TOIMINTAKATE	-56 388 855	-56 313 639	-0,1
TEKNINEN- JA ELINVOIMAPALVELUT			
TOIMINTATUOTOT	23 070 285	22 208 307	-3,7
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	124 000	127 000	2,4
TOIMINTAKULUT	-20 177 962	-19 702 147	-2,4
TOIMINTAKATE	3 016 323	2 633 160	-12,7

Aikataulut

Lautakuntien talousarvioehdotukset tulee toimittaa kunnanhallitukselle viimeistään 24.9.2026 mennessä.

Tytäryhtiöiden materiaali palautetaan 24.9.2026 mennessä kunnanhallitukselle.

Kunnanjohtajan ehdotus talousarvioksi julkaistaan arviolta 26.10.2026.

Kunnanhallitus käsittelee talousarviota 26.10.2026 ja 9.11.2026.

Kunnanvaltuusto päättää veroprosenteista sekä lopullisesta talousarviosta vuodelle 2027 16.11.2026.

Käyttösuunnitelmat ovat valmiina 31.12.2026 mennessä.

Taloussuunnittelun tehtävät ja periaatteet

Talousarvion laadintaperusteena on valtuuston hyväksymä kuntastrategia. Kuntastrategiasta johdetaan talousarvion eri tulosalueille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Kuntastrategia on hyväksytty kvalt 20.10.2025 § 94.

Sitovat tavoitteet kuntastrategian toteuttamiseksi suunnitelmakaudella 2027–2030

Strategiset tavoitteet on julkaistu Kuntamaisema palvelussa. Mittareita tarkastettiin valtuustossa 25.5.2026 § 32. Palvelualueiden omia tavoitteita voidaan tarkistaa vuosittain ja niiden asettamisessa tulee huomioida valtuuston strategiset tavoitteet. Asetettujen tavoitteiden tulee keskeisesti tukea ja edesauttaa kunnan strategisten tavoitteiden saavuttamista ja huomioida riskienhallintaan liittyvät näkökohdat ja kysymykset.

Tavoitteita voidaan asettaa seuraavista näkökulmista:

- vastaavat kuntalaisten ja asiakkaiden tarpeisiin
- kehittävät palvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta
- kehittävät kunnan palveluja ja toimintaprosesseja
- ovat realistisia suhteessa kunnan voimavaroihin ja ovat kunnan omin toimenpitein saavutettavissa
- edistävät kunnan menestymistä tehtävissään
- huomioivat ja parantavat riskienhallintaa
- ovat mitattavissa

Talousarvion laskentaperusteet

Palvelualueet laativat talousarvion 2027 vuodelle ja taloussuunnitelman vuosille 2028–2030.

Taloussuunnitelmassa tulee huomioida toiminnan muutokset ja investointien käyttötalousvaikutukset.

Kunta-alan yleinen virka- ja työehtosopimus on voimassa 1.5.2025–29.3.2028. Palkantarkistusta vuoden 2026 palkkatasoon on arvioitu vuodelle 2027 3,9 %, 2028 vuodelle 2,4 %, 2029 2,2 % ja 2030 2,00 %.

Sivukulujen maksuprosentit vahvistetaan lopullisesti loppuvuonna 2026. Budjetin laadinnassa käytetään aluksi tämänhetkisiä 2026 lukuja:

- Kevan eläkemaksu (JuEl) 17,49 %
(sis. palkkaperusteinen eläkemaksu, työkyvyttömyyseläkemaksu)
- Eläkemenoperusteinen maksuosuus muuttuu tasausmaksuksi. Tämä on arvioitu Kevan tasauslaskelman mukaisesti.
- Työnantajan sosiaaliturvamaksu 1,94 %
- Työttömyysvakuutusmaksu 1,33 %
- Tapaturmavakuutusmaksu 0,21 %
- Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,1 %

Palvelualueet eivät itse budjetoi sivukuluja, vaan ne tulevat keskitetysti budjettiin Raindancen automaattilaskennan kautta, yllä olevan mukaisesti.

Menojen arvioinnissa huomioidaan voimassa olevat sopimukset ja hankintapäätökset sekä arvioitu kustannustason kasvu niissä erissä, joissa se on oletettavaa. Kustannuksiin ei lisätä automaattisia prosenttikorotuksia vaan palvelualueiden tulee arvioida menoeriä vuoden 2026 tilinpäätösennusteiden pohjalta. **Kaikki toimintaan liittyvät menolisäykset pitää tuoda selkeästi esille talousarvion laadinnan yhteydessä, jotta ne ovat myös päättäjille raportoitavissa.** Tässä käytetään talouspalveluiden excel-pohjaa.

Suunnitelmavuosille on arvioitu myyntituloihin 1,0 % kasvua, maksutuloihin lisäystä 0,2 milj. euroa (rakennusvalvonnan maksujen nousu) vuodesta 2029 alkaen, muihin toimintatuloihin 0,5 % kasvua ja vuodesta 2029 alkaen 0,3 milj. euroa (tonttien myyntivoitot), palveluiden ostoihin 1 % kasvua. Aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä avustukset sekä muihin toimintakuluihin 0,5 % kasvua 2030 alkaen.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelma laaditaan osana talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelua. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että palvelu- ja tulosalueiden henkilöstömäärä, henkilöstörakenne, osaa- mistarpeet sekä ennakoitavat muutokset arvioidaan yhdenmukaisesti ja oikea-aikaisesti suhteessa toiminnan tavoitteisiin, palvelutarpeisiin ja henkilöstökustannuksiin.

Käyttötalous ja tulosalueiden valmistelu

Numeraalinen osa

Toimielinten talousarvioehdotukset esitetään tulosalueittain toimintatuotot ja –kulut (ulkoiset ja sisäiset) sekä toimintakate muodossa.

Suunnitelmavuodet 2028–2030

Suunnitelmavuosien 2028–2030 pohjana käytetään talousarviovuotta 2027. Suunnitelmavuosille merkitään tulo- ja kustannusmuutokset edelliseen vuoteen verrattuna. Suunnitelmavuosien rahanarvona käytetään 2027 vuotta, jotta vertailukelpoisuus säilyy.

Talousarviovuoden ohella myös suunnitelmavuosien huolellisella suunnittelulla on iso merkitys pitkäjänteisen suunnittelutyön kannalta.

Tekstiosa

Talousarviossa esitetään seuraavat (1–3) kohdat:

1. Palvelualueen palvelusuunnitelma (-ajatus)
 - palvelusuunnitelmassa esitetään kuntalaisten hyvinvointia koskevat tavoitteet ao. tehtäväalueella. Palvelusuunnitelmassa esitettävät tavoitteet ohjaavat tehtäväkohtaista tavoiteasettelua.
 - Palvelualueen henkilöstömäärä.
2. Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella
 - tulosalueen palveluajatus lyhyesti ja vuoden 2027 toiminnan painopisteet
 - merkittävät lainsäädännön muutokset
 - merkittävät toiminnalliset muutokset
 - millaisia riskejä tai epävarmuustekijöitä mahdollisten tavoitteiden saavuttamiseen sisältyy ja millaisia toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseen edellyttää.
3. Suorite- ja tunnuslukutiedot kerätään lautakuntakäsittelyyn suoritteiden seurantaan varten. Niitä ei esitetä talousarviokirjan liitteenä. Suorite- ja tunnuslukutietojen keräämisessä tulee ottaa huomioon strategia ja niitä tukevat tavoitteet.

Maksut ja taksat

Palvelualuekohtaiset maksut ja taksat tulee päivittää vastaamaan kustannustason muutosta. Tarkistusperusteena käytetään viranomaispäätöksiä ja –määräyksiä sekä omakustannus perustetta.

Sisäiset vuokrat ja ateria- ja puhtauspalvelut

Tekninen ja elinvoimapalvelualue on valmistellut sisäiset vuokrat, sekä ateria- ja puhtauspalvelujen sisäiset laskutukset suoraan talousarvioon ja käyttösuunnitelmiin ja ne viedään Raindancen järjestelmään sisäisinä erinä.

Sisäinen vuokra sisältää tällä hetkellä pääomavuokraosuuden ja ylläpitovuokran osuuden. Pääomavuokraosuus sisältää korkokustannuksen 4 % rakennuksen tekniselle arvolle sekä korjausvastuun 1,75 % rakennuksen jälleenhankinta-arvolle. Ylläpitovuokra muodostuu kunnossapidosta, kiinteistönhoidosta, käyttökuluista ja muista käyttäjäkohtaisista kuluista. Sisäisten vuokrien laskentaperusteet vahvistetaan erikseen teknisessä lautakunnassa.

Siivouspalvelut budjetoidaan ja laskutetaan erikseen. Keittiöille ja toimipisteille tehdään oma budjetti, jossa arvioidaan tuotettava suoritemäärä ja sen perusteella määräytyy yksikkökohtainen yksikköhinta. Yksikköhinnan ja suoritemäärän perusteella lasketaan yksikön ruokailupalvelujen ostomäärä vuodelle 2027.

Investoinnit

Käyttöomaisuushankinnan arvonnisäveroton raja on 10 000 €, tätä pienemmät hankinnat merkitään käyttömenoiksi. Hankkeen toteutuksen viivästyessä talousarvioon varattu käyttämätön määräraha voidaan siirtää seuraaville vuosille talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Lautakuntien käyttösuunnitelma

Käyttösuunnitelma on talousarvioon sisältyvä yksityiskohtainen, tulosityksikkökohtainen vuosibudjetti, joka muodostuu numeraalisesta ja kirjallisesta osasta. Talousarvion ja käyttösuunnitelman tulee olla yhtäpitävät ja sen varmistamiseksi ne valmistellaan yhtäaikaisesti.

Palvelualueita kehoitetaan valmistelemaan talousarviota niin että siitä saadaan samalla muodostettua tulosityksikkökohtainen käyttösuunnitelma. Kustannuspaikkataso on alin kustannustaso, jolle talousarvion ja käyttösuunnitelman tuloarviot ja määrärahat kohdennetaan.

Tulosityksikön tavoitteet, toimintasuunnitelma sekä toimintaympäristön määrä ja henkilöstö

Tulosityksiköjen tavoitteet perustuvat ylemmän tason tulosaluetavoitteille tukien niiden toteuttamista. Tulosityksiköiden tavoitteissa korostuu toiminnan operatiivinen ohjaaminen ja organisaation toiminnan johtaminen, tulosityksikkökohtaiset tavoitteet ovat osaltaan työnjohdollisia.

Käyttösuunnitelma ja talousarvio tuottavat taloussuunnitteluun, päätöksentekoon ja talousseurantaan toisiaan täydentävää informaatiota organisaation toiminnasta. Valtuuston tulosaluetavoitteet tarkentuvat alemman tason tavoitteissa ja edelleen esimies- ja alaiskeskusteluissa.

Tytäryhtiöt

Kunnan tytäryhtiöiden tulee esittää toiminta-ajatus ja tehtävät, tavoitteet sekä erikseen pohjamateriaalissa mainitut tunnusluvut suunnitelmavuosien 2028–2030 osalta. Tytäryhtiöiden tulee huolehtia, että toiminnan tavoitteet vastaavat uutta päivitettyä kunnanstrategiaa.

Liitteet

Talousarviopohjat toimialoille (Teams - talousarvio – talousarvio 2027-kansiossa)
Investointisuunnitelma (Teams – talousarvio –talousarvio 2027-kansiossa)
Henkilöstösuunnitelmapohjat (Teams – talousarvio –talousarvio 2027-kansiossa)
Talousarviopohjat konserniyhtiöille

Yhteyshenkilöt

Kristian Kuisma
controller
puh. 040 314 6799
kristian.kuisma@mantsala.fi

Ville Torniainen
controller
puh. 040 3145207
ville.torniainen@mantsala.fi